

Pidetään huolta

Viisi vuotta sitten kaksi tutkijaa julkaisi esseeseen, jonka saatesanoissa todettiin: ”Innovaatio on yliarvostettua – ylläpito on usein paljon tärkeämpää”.¹ The Maintainers -verkoston aktiiviset toimijat analysoivat kirjoituksessaan, miten helposti innovaation, uusien keksintöjen ja uusien ratkaisujen hehku jätti katveeseen paljon arkista ylläpityötä ja ylläpitoon – hoitamiseen – vaalimiseen liittyviä oivaluksia ja periaatteita.

Jos seurailee tämänhetkistä tiede- ja korkeakoulurahoituksen maailmaa, voi helposti havaita samaa vinoutumaa. Poliittisessa puheessa tutkimus ja tiede pelkistyvät rahakkain pikavoitto-innovaatioiksi. Toki tieteeseen kuuluu muutoksen, uusien ajatusten ja kyseenalaistamisen tavoite. Mutta tieteen prosessit ovat usein arvaamattomia, ja usein olisi tärkeää voida palata myös vanhojen tulkintojen äärelle.

Kun digitaaliset arkistot ja julkaisut ovat nyt olleet pari vuosikymmentä käytössä, aineistojen rappeutuminen, häviäminen ja päivitystarve alkaa näkyä monin tavoin. Aikoinaan skannatut lähteet tai julkaisut eivät nykylaitteissa näy toivotusti. Organisaatiot lakkaavat olemasta tai niiden tehtävät muuttuvat. Verkko-osoitteet tai käytetyt ohjelmistot katoavat. Pysyvä tallennus ilman ylläpitoa ei kauaa pysy.

Samalla aineistojen digitoiminen ja tarkentuvat tekijänoikeus- tai tietosuojakysymykset vaativat miettimään tiedon saatavuutta – tai sen poistamista – entistä tarkemmin. Samaan aikaan kuitenkin innovaatiorytmiä saa suurimman hu-

mion ja arvostuksen, ja ylläpidon tai hallittujen siirtymien toteuttaminen jää vähiin.

Sitä iloisempi olen ollut, kuten aiemmin talvella totesin, siitä, että Suomen Tiedekustantajien Liitto myönsi merkittävän rahoituksen *Historiallisen Aikakauskirjan* digisiirtymään. Tavoitteena on nyt saattaa niin uudet kuin vanhatkin numerot Tieteellisten Seurojen Valtuuskunnan ylläpitämälle OJS-alustalle. Tällainen siirtymä sisältää runsaasti selviteltävää ja sudenkuoppia, joita hallitus tai toimitus ei oman toimen ohella voisi selvittää.

Koordinaattori Helena Laukkoski teki alkuvuodesta pohjaselvityksen *HAikin* digitaalisten versioiden tilasta ja uuden digitoinnin tarpeista. Aiheesta on lisää tietoa Tiedemaailma-osiossa. Kevään aikana digisiirtoa on pohjustettu, ja myöhemmin tänä vuonna alkaa Elektra-aineistojen ja vanhempien *HAik*-numeroiden siirtäminen OJS-alustalle.

Siirtoon liittyy myös julkaisuoikeuksia koskevien sopimusten laatiminen. *HAik* lähestyykin lähiaikoina kirjoittajia. Tavoitteena on saada vanhat lehdet avoimesti luettaviksi, mutta tekijänoikeuksia kunnioittaen. Toivomme kovasti, että kirjoittajamme suhtautuvat myönteisesti sopimukseen, kun siitä tulee heille viestiä. Koetamme ylläpitää tätä hienoa, pitkää julkaisuperinnettä, sekä vanhoja että uusia numeroita.

Pidetään huolta historiasta ja pidetään huolta toisistamme!

Hyvän kesäajan toivotuksin ja yhteistyöstä taas kiittäen

Anu Lahtinen
anu.z.lahtinen@helsinki.fi

1. ”Innovation is overvalued, maintenance often matters more” Andrew Russell & Lee Vinsel, Hail the maintainers, *Aeon* 7.4.2016 <https://aeon.co/essays/innovation-is-overvalued-maintenance-often-matters-more> (viitattu 1.6.2021).